

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 17. martā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Irīna Jansone, senatores Aija Branta un Inguna Radzeviča

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar juridiskās personas SIA „/Nosaukums A/”, pret kuru uzsākts process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu (turpmāk – SIA “/Nosaukums A/”), pārstāvja /Persona B/ kasācijas sūdzību un Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora Imanta Oruba kasācijas protestu par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 15. decembra spriedumu

[1.1] /Persona A/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 218. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, atņemot tiesības uz visu veidu komercdarbību uz 1 gadu, un probācijas uzraudzību uz 1 gadu;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 195. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu 6 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 1 gadu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un trešo daļu galīgais sods /Persona A/ noteikts brīvības atņemšana uz 2 gadiem, atņemot tiesības uz visu veidu komercdarbību uz 1 gadu, un probācijas uzraudzību uz 1 gadu 6 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. pantu ar brīvības atņemšanu /Persona A/ notiesāts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem.

[1.2] Process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/”, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, izbeigts.

[2] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 15. decembra spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 218. panta trešās daļas par izvairīšanos no nodokļu nomaksas organizētā grupā, nodarot valstij zaudējumus lielā apmērā. Tāpat /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas par to, ka organizētā grupā legalizēja noziedzīgi iegūtus finanšu līdzekļus lielā apmērā.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu, iztiesājot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora I. Oruba kasācijas protestu un apsūdzētā /Persona A/ apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 15. decembra spriedums atcelts daļā par /Persona A/ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 218. panta trešās daļas un Krimināllikuma 195. panta trešās daļas, galīgo sodu pēc Krimināllikuma 50. panta pirmās un trešās daļas un procesa izbeigšanu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu juridiskajai personai SIA „Nosaukums A/”.

Ar minēto spriedumu /Persona A/:

par Krimināllikuma 218. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 10 mēnešiem, atņemot tiesības uz visu veidu komercdarbību uz 1 gadu;

par Krimināllikuma 195. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 2. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu 4 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un trešo daļu /Persona A/ noteikts galīgais sods brīvības atņemšana uz 1 gadu 6 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. pantu ar brīvības atņemšanu /Persona A/ notiesāts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu 6 mēnešiem.

SIA „Nosaukums A/” piemērots piespiedu ietekmēšanas līdzeklis – naudas piedziņa 50 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, t. i., 35 000euro.

Pārējā daļā Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 15. decembra spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu juridiskās personas SIA „Nosaukums A/” pārstāvis /Persona B/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt spriedumu daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „Nosaukums A/” un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa nav pamatojusi, ka apsūdzētais Krimināllikuma 218. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ir izdarījis juridiskās personas SIA „Nosaukums A/” interesēs.

Tiesa nav ņēmusi vērā apsūdzētā /Persona A/ liecības, ka Krimināllikuma 218. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma rezultātā iegūto naudu viņš ir izlietojis savām vajadzībām.

Tiesa atbilstoši Krimināllikuma 70.¹ panta pirmajai daļai nav konstatējusi noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļus, juridiskās personas faktisko rīcību, juridiskās personas veikto darbību raksturu un radušās sekas un to, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts tieši SIA „Nosaukums A/” interesēs.

Apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka: 1) SIA „Nosaukums A/” nebija ieinteresēta, lai Valsts ieņēmumu dienests atskaita priekšnodokli, jo juridiskās personas naudas līdzekļi, ieskaitot pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN), tika pārskaitīti trešajām personām; 2) /Persona A/ rīkojās savās interesēs un viņa mērķis bija iegūt naudas līdzekļu sev, tāpēc juridiskā persona par viņa izdarīto noziedzīgo nodarījumu nav atbildīga.

[4.2] Tiesai, juridiskajai personai nosakot piespiedu ietekmēšanas līdzekļa veidu un mēru, bija jāņem vērā konstatētais tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpums. Tādējādi tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 14. pantu.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurors I. Orubs iesniedzis kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt spriedumu daļā par apsūdzētajam /Persona A/ noteikto galīgo sodu pēc noziedzīgu nodarījumu kopības un šajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas protestā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesa, apsūdzētajam nosakot galīgo sodu pēc noziedzīgu nodarījumu kopības, noteiktajam pamatsodam nav pievienojusi apsūdzētajam pēc Krimināllikuma 218. panta trešās daļas noteikto papildsodu – tiesību atņemšanu uz visu veidu komercdarbību uz 1 gadu. Tādējādi tiesa: 1) nepamatoti nav piemērojusi Krimināllikuma 50. panta ceturto daļu un līdz ar to pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu; 2) pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 528. panta pirmās daļas 2. punktu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šī likuma 575. panta trešās daļas izpratnē.

Motīvu daļa

[5] Senāta kompetencē ir izvērtēt, vai apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajam /Persona A/ galīgo sodu par noziedzīgajiem nodarījumiem, ir ievērojusi Krimināllikuma 50. panta ceturtais daļas prasības.

[5.1] Kriminālprocesa likuma 511. panta otrā daļa noteic, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Spriedums ir tiesisks un pamatots, ja tas atbilst Kriminālprocesa likuma 512. panta prasībām, arī šā panta pirmajai daļai, kas noteic, ka, taisot spriedumu, tiesa pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām.

[5.2] Krimināllikuma 50. panta ceturtais daļa noteic, ka papildsods, tāpat kā pamatsods, vispirms nosakāms atsevišķi par katru noziedzīgu nodarījumu, bet pēc tam pēc noziedzīgu nodarījumu kopības kopā ar pamatsodu. Pēc noziedzīgu nodarījumu kopības noteiktajam pamatsodam pievieno papildsodus, kas piespriesti atsevišķi par katru noziedzīgu nodarījumu.

Apelācijas instances tiesa par Krimināllikuma 218. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu /Persona A/ noteikusi pamatsodu – brīvības atņemšanu – un papildsodu – tiesību atņemšanu uz visu veidu komercdarbību. Savukārt nosakot galīgo sodu pēc noziedzīgu nodarījumu kopības, tiesa pretēji Krimināllikuma 50. panta ceturtais daļas prasībām noteiktajam pamatsodam nav pievienojusi apsūdzētajam pēc Krimināllikuma 218. panta trešās daļas noteikto papildsodu.

Ņemot vērā minēto, apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma Vispārīgās daļas pārkāpumu, tas ir, nepamatoti nav piemērojusi Krimināllikuma 50. panta ceturto daļu.

Krimināllikuma 50. panta ceturtais daļa neparedz alternatīvu iespēju pēc noziedzīgu nodarījumu kopības noteiktajam pamatsodam nepievienot papildsodus, kas piespriesti atsevišķi par katru noziedzīgu nodarījumu, un tādēļ Senāts atzīst par iespējamu grozīt Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu daļā par /Persona A/ noteikto galīgo sodu, neatceļot spriedumu un nenosūtot lietu jaunai skatīšanai.

[6] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā ir jāsniedz atbilde uz jautājumu, vai apelācijas instances tiesa pamatoti piemērojusi piespiedu ietekmēšanas līdzekli SIA „Nosaukums A”.

[6.1] Saistība starp vainojamās fiziskās personas darbību vai bezdarbību un juridiskās personas faktiskajām darbībām ir noteikta Krimināllikuma 12. pantā.

Saskaņā ar Krimināllikuma 12. pantu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. decembrim) juridiskās personas lietā atbild tā fiziskā persona, kura nodarījumu izdarījusi, rīkodamās individuāli vai kā attiecīgās juridiskās personas koleģiālās institūcijas loceklis, balstoties uz tiesībām pārstāvēt juridisko personu, darboties tās uzdevumā vai pieņemt lēmumus juridiskās personas vārdā, vai īstenojama kontroli juridiskās personas ietvaros vai būdama juridiskās personas dienestā. Juridiskajām personām, kas nav publisko tiesību juridiskās personas, var piemērot šā likuma VIII¹ nodaļā paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus.

Pamats piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai ir atklāts Krimināllikuma 70.¹ pantā. Noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī minētais pants noteica, ka par šā likuma sevišķajā daļā paredzētu noziedzīgu nodarījumu juridiskajai personai var piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekli, ja noziedzīgu nodarījumu juridiskās personas interesēs ir izdarījusi fiziskā persona atbilstoši šā likuma 12. panta pirmās daļas nosacījumiem.

Fiziskā persona vainojama tajā ziņā, ka viņa juridiskās personas prettiesisko vai tiesisko interesi ar savu darbību vai bezdarbību realizē tiesiski neatļautā veidā, par ko Krimināllikuma Sevišķās daļas kādā no pantiem ir paredzēta kriminālatbildība (Krastiņš U. 70.¹ panta komentārs. Grām.: *Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Trešais papildinātais izdevums.* Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 307. lpp.).

Ja nav juridiskās personas saiknes ar noziedzīgu nodarījumu vai ar noziedzīgo nodarījumu izdarījušo fizisko personu, piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai nav pamata.

Kriminālprocesa likuma 440. pantā noteikts, ka pirmstiesas procesā piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai juridiskajai personai noskaidro: 1) noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļus; 2) fiziskās personas, ja tāda zināma, statusu juridiskās personas institūcijās; 3) juridiskās personas faktisko rīcību; 4) juridiskās personas veikto darbību raksturu un radušās sekas; 5) juridiskās personas veiktos pasākumus, lai novērstu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; 6) juridiskās personas lielumu, nodarbošanās veidu un finansiālo stāvokli. Savukārt šī likuma 441.² pants noteic, ka lēmumā par procesa piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai nodošanu tiesai prokurors papildus vispārējām prasībām norāda šā likuma 440. pantā minētos apstākļus un pamatojumu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai, kā arī juridiskās personas nosaukumu, reģistrācijas numuru un juridisko adresi.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 548. panta pirmās daļas 1.–3. punktam, izskatot procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai materiālus, tiesai jāizlemj: 1) vai ir noticis noziedzīgs nodarījums; 2) vai ir noskaidroti šā likuma 440. pantā minētie apstākļi; 3) vai noziedzīgs nodarījums izdarīts juridiskās personas interesēs, labā vai nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā.

Senāts norāda, ka procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu pret juridisko personu izteiktā pieņēmuma saturā jāiekļauj noteikti pamatelementi, un tie neaprobežojas tikai ar fiziskai personai celtās apsūdzības būtību.

Ievērojot iepriekš minēto, secināms, ka pierādāmie apstākļi par juridiskajai personai izteikto pieņēmumu procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu aptver arī fiziskas personas statusu juridiskās personas institūcijās, juridiskās personas faktisko rīcību, tās veikto darbību raksturu un sekas, juridiskās personas veiktos pasākumus, lai novērstu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, juridiskās personas lielumu, nodarbošanās veidu un finansiālo stāvokli.

[6.2] Apelācijas instances tiesa atzinusi par pierādītu, ka /Persona A/, būdams juridiskās personas SIA „/Nosaukums A/” valdes priekšsēdētājs, un citas personas, pret kurām kriminālprocess izdalīts atsevišķā tiesvedībā, mantkārtības vadīti, darbodamies saskaņoti organizētā grupā, izvairījās no PVN samaksas SIA „/Nosaukums A/” interesēs, proti, 2010. gada februāra, marta, aprīļa, maija, jūlija, septembra un oktobra SIA „/Nosaukums A/” PVN deklarācijās un to pielikumos apzināti norādīja faktiski nenotikušus ar PVN apliekamos darījumus ar SIA „/Nosaukums B/”, SIA „/Nosaukums C/”, SIA „/Nosaukums D/”, tādējādi prettiesiski izmantoja tiesības uz SIA „/Nosaukums A/” priekšnodokļa atskaitījumiem un nodarīja valstij zaudējumus 20 949,92euro.

Atklājot juridiskās personas saikni ar noziedzīgo nodarījumu, tiesa norādījusi, ka apsūdzētais /Persona A/ ir izdarījis noziedzīgo nodarījumu SIA „/Nosaukums A/” interesēs, jo, norādot PVN deklarācijās un to pielikumos faktiski nenotikušus fiktīvus ar PVN apliekamos darījumus, prettiesiski ieguva tiesības uz SIA „/Nosaukums A/” priekšnodokļa atskaitījumiem 20 949,92euro.

Savukārt atklājot SIA „/Nosaukums A/” saikni ar noziedzīgo nodarījumu izdarījušo fizisko personu, tiesa atzinusi par pierādītu, ka laikā no 2005. gada 31. oktobra līdz 2016. gada 10. februārim /Persona A/ bija SIA „/Nosaukums A/” valdes priekšsēdētājs, kas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā faktiski veica uzņēmuma saimniecisko darbību.

Tiesa konstatējusi, ka 2015. gada 26. oktobra lēmumā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskai personai uzsākšanu un 2022. gada 14. oktobra lēmumā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanas grozīšanu ir norādīti Kriminālprocesa likuma 440. pantā minētie apstākļi, proti, noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļi, fiziskās personas statuss juridiskās personas institūcijās, juridiskās personas faktiskā rīcība, juridiskās personas veikto darbību raksturs un radušās sekas.

Tiesa ir izvērtējusi lietā esošās ziņas par juridisko personu SIA „/Nosaukums A/” un konstatējusi, ka tās pamatdarbības veids ir būvniecības pakalpojumi, tā veic darbību, gūst peļņu, un tās pamatlīdzekļi laikā no 2022. gada 1. janvāra līdz 1. decembrim bija 1 960 730euro.

Senāts norāda, ka juridiskās personas darbības un griba ir pielīdzināma un izriet no fiziskās personas darbībām un gribas, kas izpaužas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā nolūkā izvairīties no PVN samaksas SIA „/Nosaukums A/” interesēs.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir pareizi konstatējusi pamatu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/”. Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas secinājumus, jo tie izriet no lietā esošajiem pierādījumiem.

[7] Senāta kompetencē ir sniegt atbildi, vai uz juridisku personu attiecināms kriminālprocesa pamatprincips par tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā.

Kriminālprocesa likuma 14. panta pirmā daļa noteic, ka ikvienam ir tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tas ir, bez neattaisnotas novilcināšanas.

Kriminālprocesa likuma 1. pants noteic, ka Kriminālprocesa likuma mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu Krimināllikuma normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē.

Satversmes tiesa atzinusi, ka daļa no Latvijas Republikas Satversmē ietvertajām pamattiesībām ir attiecināmas tikai uz fiziskajām personām, tomēr tiesiskajās attiecībās līdztekus fiziskajām personām piedalās arī juridiskās personas un valsts vara arī juridisko personu tiesības var nepamatoti aizskart līdzīgi kā fizisko personu tiesības. Satversmē noteiktās personu tiesības, brīvības un pienākumi ir attiecināmi arī uz privāto tiesību juridiskajām personām tiktāl, ciktāl šīs tiesības, brīvības un pienākumus atbilstoši to būtībai iespējams piemērot juridiskajām personām. Ja vien pamattiesību, brīvību un pienākumu būtība pieļauj, tos var īstenot ne vien fiziskā persona, bet arī privāto tiesību juridiskā persona (sk. *Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 9. punktu*).

Senāts piekrīt juridiskajā literatūrā paustajam, ka no Kriminālprocesa likumā ietvertajiem pamatprincipiem izriet, ka, tieši tāpat kā procesos pret fizisku personu, arī attiecībā uz juridisku personu ir respektējami visi kriminālprocesa pamatprincipi, ciktāl tie vispār var tikt uz to attiecināti (Rozenbergs J., Strada-Rozenberga K. *Krimināltiesiskie piespiedu ietekmēšanas līdzekļi juridiskajām personām, to piemērošanas process un tā aktuālās problēmas Latvijas kriminālprocesā*. [Juridisko personu publiski tiesiskā atbildība](#), Rīga, 2018, 189. lpp.).

Senāts jau iepriekš ir atzinis, ka juridiskā persona, pret kuru notiek process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu, ir viena no personām, kurai ir tiesības uz aizstāvību, un uz šo personu, līdzvērtīgi kā uz fizisku personu, attiecas nosacījums par kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā (*Senāta 2025. gada 11. marta lēmuma lietā Nr. SKK-15/2025*, [ECLI:LV:AT:2025:0311.11816006914.8.L](#), 12. punkts).

[8] Ņemot vērā, ka uz SIA „Nosaukums A” attiecas nosacījums par kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, Senāta kompetencē ir izvērtēt, vai izskatāmajā lietā ir konstatējams SIA „Nosaukums A” tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpums.

[8.1] Satversmes 92. pants garantē tiesības nevis uz bezgalīgu tiesas procesu, bet gan uz procesu, kuram saprātīgā laikā jānoslēdzas ar spēkā stājušos tiesas spriedumu (sk. *Satversmes tiesas 2008. gada 2. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-22-01 16.3. punktu*). Tiesības uz savlaicīgu lietas izskatīšanu ir viens no taisnīgas tiesas aspektiem. Tiesas procesa taisnīguma prasība paredz, ka persona spēj savas tiesības aizstāvēt saprātīgā laika posmā, un tādējādi ievieš tiesiskajās attiecībās tiesisko skaidrību un noteiktību (sk. *Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 13.3.2. punktu*).

Cilvēka pamattiesību aizsardzība kā viena no tiesiskas un demokrātiskas valsts svarīgākajām garantijām paredz valsts pienākumu nodrošināt efektīvu aizsardzību ikvienam, kura tiesības ir pārkāptas (sk. *Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-07-0103 secinājumu daļas 1. punktu*). Šo garantiju precīzē Satversmes 92. pants, kas nosaka būtisku tiesiskas valsts pamatpienākumu – izveidot tādu juridisku mehānismu, ar kura palīdzību ikviena persona, kuras tiesības ir prettiesiski aizskartas vai pārkāptas, spētu panākt efektīvu savu tiesību aizsardzību. Savukārt Satversmes 92. panta trešais teikums konkretizē noteiktu tiesību uz taisnīgu tiesu aspektu, nosakot, ka viens no tiesas pamatuzdevumiem ir piešķirt atbilstīgu atlīdzinājumu par nepamatotu tiesību aizskārumu (sk. *Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 7. punktu*; *2014. gada 29. decembra sprieduma lietā Nr. 2014-06-03 22. punktu*). Satversmes 92. panta trešais teikums aizsargā gan fiziskās personas, gan arī juridiskās personas tiesības (sk. *Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 10.3. punktu*).

[8.2] Judikatūrā pausts viedoklis par Senāta kompetenci izvērtēt tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu (*Senāta 2012. gada 22. maija lēmums lietā Nr. SKK-253/2012, 11340003409*; *2017. gada 9. marta lēmums lietā Nr. SKK-202/2017, 11091058112*; *2018. gada 4. septembra lēmums lietā Nr. SKK-337/2018, 11210030713*).

Jebkura procesa termiņa izvērtēšana nevar notikt mehāniski un tā neizbēgami ir atkarīga no konkrētiem lietas apstākļiem un šai vērtēšanai ir jāatspoguļo rūpes par līdzsvara nodrošināšanu starp dažādām garantijām, kādas ir ietvertas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā (F. Tulkens, *Report on the effectiveness of national remedies in respect of excessive length of proceedings. Adopted by the Venice Commission at its 69th Plenary Session* (Venice, 15-16 December 2006)).

Kriminālprocesa likuma 14. panta pirmā daļa noteic, ka kriminālprocesa pabeigšana saprātīgā termiņā ir saistīta ar lietas apjomu, juridisko sarežģītību, procesuālo darbību daudzumu, procesā iesaistīto personu attieksmi pret pienākumu pildīšanu un citiem objektīviem apstākļiem.

Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumos pausta atziņa, ka tiesība uz tiesu saprātīgā termiņā ir viena no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā garantētajām tiesībām un, ka, izvērtējot termiņa saprātīgumu, ir jāņem vērā lietas konkrētie apstākļi un tās tiesu praksē noteiktie kritēriji (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1982. gada 15. jūlija sprieduma lietā „Eckle v. Germany”, Nr. 8130/78, 80. punkts*; *1992. gada 25. novembra sprieduma lietā „Abdoella v. the Netherlands, iesnieguma Nr. 12728/87, 23. punkts*; *1999. gada 25.*

marta sprieduma lietā „*Pelissier and Sassi v. France*”, (GC), iesnieguma Nr. [25444/94](#), 67. punkts; 2000. gada 27. jūnija sprieduma lietā „*Frydlender v. France*”, (GC), iesnieguma Nr. [30979/96](#), 42. punkts; 2012. gada 22. maija sprieduma lietā „*Idalov v. Russia*”, (GC), iesnieguma Nr. [5826/03](#), 186. punkts).

Tādējādi procesa ilguma saprātīguma izvērtēšanā būtiski ņemt vērā katras konkrētas lietas apstākļus, ievērojot vairākus kritērijus, tai skaitā, lietas sarežģītību, iesaistīto personu rīcību un aizskartās intereses (*Senāta 2024. gada 7. jūnija lēmuma lietā Nr. SKK-52/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0607.11519002318.7.L](#), 6.1. punkts*).

[8.3] No krimināllietas materiāliem konstatējams, ka 2015. gada 26. oktobrī pieņemts lēmums par procesa uzsākšanu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/”.

Kopējais periods kopš lēmuma par procesa uzsākšanu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/” ir vairāk nekā 10 gadi.

No krimināllietas materiāliem konstatējams, ka lieta pirmās instances tiesā saņemta 2017. gada 28. jūnijā. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2020. gada 20. februāra lēmumu kriminālprocess par /Persona A/ izdalīts atsevišķā tiesvedībā, un saīsinātais spriedums pasludināts 2022. gada 15. decembrī (33. sējuma 86.–100. lapa). No krimināllietas saņemšanas pirmās instances tiesā līdz 2020. gada 20. februārim, kad tika pieņemts lēmums par kriminālprocesa sadalīšanu, bija notikušas 14 tiesas sēdes, kas tika atliktas līdzapsūdzētā neierašanās dēļ. Pilns pirmās instances tiesas spriedums taisīts 2023. gada 10. martā.

Lieta apelācijas instances tiesā saņemta 2023. gada 9. jūnijā (33. sējuma 171. lapa) un saīsinātais spriedums pasludināts 2024. gada 10. septembrī (34. sējuma 20.–22. lapa). Šajā laikā lietas iztiesāšanai sasauktas divas tiesas sēdes. Pilns apelācijas instances tiesas spriedums taisīts 2024. gada 18. decembrī, tā tulkojums tiesas kancelejā bija pieejams 2025. gada 16. janvārī.

Kriminālprocesā iegūtie materiāli apkopoti 34 sējumos, tādēļ tās apjoms ietekmē krimināllietas izskatīšanas ilgumu, bet lietu nevar uzskatīt par juridiski īpaši sarežģītu.

Izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa atzinusi, ka ir pieļauta kriminālprocesa novilcināšana pirmās instances tiesā no apsūdzētā neatkarīgu iemeslu dēļ, secinot, ka: 1) kopš krimināllietas nodošanas Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā 2018. gada 3. aprīlī līdz 2020. gada 20. februārim, kad tika pieņemts lēmums par kriminālprocesa sadalīšanu, bija sasauktas 14 tiesas sēdes, kas tika atliktas līdzapsūdzētā neierašanās dēļ; 2) līdzapsūdzētā neierašanās dēļ vairāk nekā viena gada laikā netika veiktas darbības, kas sekmētu kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā; 3) kriminālprocess kopumā no tā uzsākšanas līdz apelācijas instances tiesas nolēmumam ildzis vairāk nekā 13 gadus.

Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas atzinumus šajā daļā.

Senāts atzīst, ka norādītie apstākļi ir ņemami vērā, piemērojot juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/” piespiedu ietekmēšanas līdzekli.

Izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa apsūdzētajam /Persona A/ noteikto brīvības atņemšanas sodu, ievērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. un 2. punkta nosacījumus, ir mīkstinājusi.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka ir grozāms Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedums daļā par juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/” piemērotās naudas piedziņas mēru, to samēriģi mīkstinot un nosakot 40 minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 31 200euro.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 4. punktu, Senāts

nolēma

grozīt Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu daļā par:

/Persona A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un trešo daļu noteikto galīgo sodu un saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo, trešo un ceturto daļu galīgo sodu pēc noziedzīgo nodarījumu kopības /Persona A/ noteikt, daļēji saskaitot piespriestos sodus, – brīvības atņemšanu uz 1 gadu 6 mēnešiem, atņemot tiesības uz visu veidu komercdarbību uz 1 gadu;

juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/”, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, noteiktā piespiedu ietekmēšanas līdzekļa – naudas piedziņas – mēru un, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu, noteikt naudas piedziņu 40 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 31 200 *euro*;

pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 10. septembra spriedumu atstāt negrozītu;

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Jansone A. Branta I. Radzeviča